

TEATRU III

Opera lui Eugène Ionesco:

Scrieri în limba română: *Elegii pentru ființe mici* (versuri, 1931), *Nu* (critică literară, 1934), *Englezește fără profesor* (piesă de teatru, 1943), *Război cu toată lumea* (publicistică, 1992).

Scrieri în limba franceză:

Teatru: *La Cantatrice chauve*, *La Leçon*, *Les Salutations*, *Jacques ou la Soumission*, *L'Avenir est dans les œufs*, *Les Chaises*, *Le Maître*, *Le Salon de l'automobile*, *Victimes du devoir*, *La Jeune Fille à marier*, *Amédée ou Comment s'en débarrasser*, *Le Nouveau Locataire*, *Scène à quatre*, *Le Tableau*, *L'Impromptu de l'Alma*, *Tueur sans gages*, *Rhinocéros*, *Délire à deux*, *Le Piéton de l'air*, *Le roi se meurt*, *La Soif et la Faim*, *La Lacune*, *Exercices de conversation et de diction françaises pour étudiants Américains*, *Jeux de massacre*, *Macbett*, *Ce formidable bordel!*, *L'Homme aux valises*, *Voyages chez les morts*, *La Nièce-Épouse*, *Le Vicomte*, *Le Rhume onirique*, *Les connaissez-vous?*, *Maximilien Kolbe*.

Proză: *La Photo du Colonel* (nuvele, 1962), *Le Solitaire* (roman, 1973).

Eseuri și memorialistică: *Notes et contre-notes* (1962), *Journal en miettes* (1967), *Présent passé, passé présent* (1968), *Antidotes* (1977), *Un homme en question* (1979), *Entre la vie et le rêve. Entretiens avec Claude Bonnefoy* (1987), *Une quête intermittente* (1987).

Volume de desene: *Découvertes* (1969), *Le Blanc et le Noir* (1981).

EUGÈNE IONESCO
TEATRU III

VICTIMELE
DATORIEI
AMEDEU
TABLOUL

Ediția a II-a revăzută

Traducere din franceză,
și note de
VLAD RUSSO și VLAD ZOGRAFI

H HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Iuliana Constantinescu, Dan Dulgheru

Tipărit la Real

Eugène Ionesco
Théâtre complet
© Gallimard, 1954

© HUMANITAS, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ionescu, Eugen

Teatru / Eugène Ionesco; trad. și note: Vlad Russo, Vlad Zografi. –

Ed. a 2-a, rev. – București: Humanitas, 2016

ISBN 978-973-50-5525-7

Vol. 3: Victimele datoriei; Amadeu; Tabloul. – ISBN 978-973-50-5528-8

I. Russo, Vlad (trad.; pref.; note)

II. Zografi, Vlad (trad.; pref.; note)

821.133.1-2

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

VICTIMELE DATORIEI

Pseudodramă

PERSONAJELE

CHUBERT

MADELEINE

POLIȚISTUL

NICOLAS D'EU

DOAMNA

MALLOT cu *t* la urmă

Interior mic-burghez. Așezat într-un fotoliu lângă masă, Choubert citește ziarul. Soția lui, Madeleine, așezată pe un scaun în fața mesei, cârpește ciorapi. Moment de tăcere.

MADELEINE, *întrerupându-se din cârpiți*: Ce mai e nou prin ziar?

CHOUBERT: Nimic, ca de obicei. Câteva comete, un cataclism cosmic undeva prin univers... Fleacuri. Amenzi pentru locatarii ai căror câini își fac mizeriile pe trotuar...

MADELEINE: Bine le face. E tare neplăcut să calci în ele.

CHOUBERT: Unde mai pui că vecinii de la parter deschid ferestrele dimineața, văd mizeria și pe urmă sunt toată ziua nervoși.

MADELEINE: Prea sunt și ăștia sensibili.

CHOUBERT: Ei, nervozitatea epocii. Omul modern și-a pierdut seninătatea de pe vremuri. (*Tăcere.*) Ah, uite, mai e și un comunicat.

MADELEINE: Ce comunicat?

CHOUBERT: Unul destul de interesant. Pentru locuitorii marilor orașe, Administrația preconizează detașarea. S-ar părea că numai așa putem face față crizei economice, dezechilibrului spiritual și dilemelor existenței.

MADELEINE: Toate celelalte metode au fost deja încercate. Și n-au dus nicăieri. Poate că nimeni nu e de vină.

CHOUBERT: Deocamdată, Administrația se mulțumește să recomande cu amabilitate soluția asta radicală. Dar ce rost are să ne amăgim: știm foarte bine că orice recomandare se transformă întotdeauna în ordin.

MADELEINE: Mereu te grăbești să generalizezi!

CHOUBERT: Ei, parcă n-am ști că sugestiile devin peste noapte regulamente, legi draconice.

MADELEINE: Legea e necesară, dragul meu, n-ai ce-i face; din moment ce e necesară și indispensabilă înseamnă că e bună; și tot ce e bun este plăcut. La urma urmei, e foarte plăcut să te supui legilor, să fi un bun cetățean, să-ți faci datoria, să ai conștiința curată!...

CHOUBERT: Așa e, Madeleine. În fond, tu ai dreptate. Legea are și părțile ei bune.

MADELEINE: Bineînțeles.

CHOUBERT: Da, da. Renunțarea are imensul avantaj că e în același timp politică și mistică. Dă rezultate pe două planuri.

MADELEINE: Împuști doi iepuri dintr-un foc.

CHOUBERT: Asta se și urmărește.

MADELEINE: Păi vezi?

CHOUBERT: De fapt, dacă-mi aduc bine aminte de la lecțiile de istorie, sistemul ăsta administrativ al detașării a fost deja experimentat acum trei secole, pe urmă acum cinci secole, acum nouăsprezece secole, și chiar anul trecut...

MADELEINE: Nimic nou sub soare!

CHOUBERT: ...experimentat cu succes, asupra unor populații întregi, în metropole, la țară (*se ridică*), asupra unor națiuni, cum e și națiunea noastră!

MADELEINE: Stai jos.

Choubert se așază.

CHOUBERT, *așezat*: Nu-i mai puțin adevărat că pentru asta trebuie să-ți sacrifici micile bucurii personale. Lucru cam neplăcut.

MADELEINE: Nu neapărat!... Nu e întotdeauna greu să faci sacrificii. Sunt sacrificii și sacrificii. Chiar dacă, la început, e cam neplăcut să renunți la anume obiceiuri, odată ce-ai renunțat, gata, nu te mai gândești la ele!

Moment de tăcere.

CHOUBERT: Tu, care te duci atât de des la cinema, iubești mult teatrul, nu-i așa?

MADELEINE: Ca toată lumea, sigur că da.

CHOUBERT: Mai mult ca toată lumea.

MADELEINE: Mda, poate că mai mult.

CHOUBERT: Ce crezi tu despre teatrul de azi, care sunt concepțiile tale teatrale?

MADELEINE: Iar începi cu teatrul tău! Te obsedează, ai să faci o psihoză.

CHOUBERT: Crezi într-adevăr că se poate face ceva nou în teatru?

MADELEINE: Îți repet că nimic nu-i nou sub soare. Chiar și când nu e soare!

Tăcere.

CHOUBERT: Ai dreptate. Da, da, ai dreptate. Toate piesele scrise din Antichitate până în zilele noastre

sunt de fapt piese polițiste. Teatrul a fost dintotdeauna realist și polițist. Orice piesă e o anchetă dusă până la capăt. Există o enigmă care se dezleagă în ultima scenă. Ba, uneori, chiar și înainte. Cine caută găsește. Așa că mai bine s-ar dezvălui totul de la bun început.

MADELEINE: Dă-mi un exemplu, dragul meu.

CHOUBERT: Păi, mă gândesc la miracolul prin care Maica Domnului a împiedicat arderea pe rug a unei femei. Dacă nu ținem seama de intervenția divină, care nici n-are ce căuta aici, nu rămâne decât un fapt divers: o femeie pune doi ucigași întâlniți întâmplător să-i asasineze ginerele, pentru niște motive obscure...

MADELEINE: Și de nemărturisit...

CHOUBERT: ...Vine poliția, se face o anchetă, se descoperă vinovatul. Teatru polițist, ce mai. Teatru naturalist. Teatru contemporan.

MADELEINE: Chiar așa.

CHOUBERT: În fond, teatrul n-a evoluat niciodată.

MADELEINE: Păcat.

CHOUBERT: Vezi tu, aici e vorba de teatru enigmatic, iar enigma e polițistă. Întotdeauna a fost așa.

MADELEINE: Bine, dar clasicismul?

CHOUBERT: E un teatru polițist mai rafinat. Ca orice naturalism.

MADELEINE: Tu ai idei originale. Poate că sunt corecte. Ar trebui totuși să ceri părerea unor specialiști.

CHOUBERT: Ce specialiști?

MADELEINE: Există destui printre cinefili, profesorii de la Collège de France, membrii influenți ai Institutului Agronomic, norvegieni, veterinari... Veteri-

narii, mai ales, au fără îndoială multe idei în privința asta.

CHOUBERT: Idei are toată lumea. Nu de idei ducem noi lipsă. Faptele contează.

MADELEINE: Faptele, sigur că da, numai faptele. Dar am putea totuși să-i întrebăm.

CHOUBERT: Va trebui să-i întrebăm.

MADELEINE: Trebuie să le lași timp de gândire. Ai tot timpul...

CHOUBERT: Problema mă pasionează.

Tăcere.

Madeleine cârpește ciorapii.

Choubert citește ziarul.

Se aud bătăi într-o ușă, alta decât ușile din încăperea în care se află Choubert și Madeleine. Choubert ridică totuși capul.

MADELEINE: Bate alături, la portăreasă. Asta niciodată nu-i acolo.

Se aud din nou bătăi în ușa portăresei, aflată după toate aparențele pe același palier. Apoi:

VOCEA POLIȚISTULUI: Portar! Portar!

Tăcere. Din nou bătăi în ușă, apoi din nou:

VOCEA POLIȚISTULUI: Portar! Portar!

MADELEINE: Asta niciodată nu-i acolo! Halal serviciu!

CHOUBERT: Portarii ar trebui legați în cușca lor. Poate caută pe cineva din bloc. Să mă duc să văd? (*Se ridică, se așază la loc.*)

MADELEINE, *fără violență*: Nu-i treaba noastră. Noi nu suntem portari, dragul meu. Fiecare cu misiunea lui în societate!

Scurt moment de tăcere. Choubert citește ziarul. Madeleine cârpește ciorapii.

Bătăi timide la ușa din dreapta.

CHoubERT: De data asta e la noi.

MADELEINE: Du-te să vezi cine e, dragul meu.

CHoubERT: Mă duc să deschid.

Choubert se ridică, se îndreaptă către ușa din dreapta, deschide. În prag apare Polițistul. E foarte tânăr, are o servietă sub braț. Poartă un pardesiu bej, nu are pălărie, e blond; aer micios, excesiv de timid.

POLIȚISTUL, *în pragul ușii*: Bună seara, domnule. (*Apoi către Madeleine care s-a ridicat de pe scaun și se îndreaptă spre ușă:*) Bună seara, doamnă.

CHoubERT: Bună seara, domnule. (*către Madeleine:*) E Polițistul.

POLIȚISTUL, *făcând un singur pas timid*: Doamnă, domnule, îmi cer scuze, voiam doar o informație de la portăreasă, dar văd că nu e...

MADELEINE: Normal!

POLIȚISTUL: ...Știți cumva unde e, se-ntoarce repede? Iertați-mă, vă rog, iertați-mă, n-aș fi... n-aș fi bătut la ușa dumneavoastră dacă o găseam pe portăreasă, n-aș fi îndrăznit să vă deranjez...

CHoubERT: Trebuie să se-ntoarcă dintr-o clipă într-alta, domnule. În principiu n-are liber decât sâmbătă seara, ca să meargă la dans. De când și-a măritat fata, merge în fiecare sâmbătă seară la dans. Cum azi e marți...

POLIȚISTUL: Vă mulțumesc din suflet, domnule. Am plecat, domnule, o aștept pe palier. Am onoarea să vă salut. Respectuoasele mele omagii, doamnă.

MADELEINE, *către Choubert*: Ce tânăr bine-crescut! E de o politețe impecabilă. Întreabă-l ce vrea, poate îl lămurești tu.

CHOUBERT, *Polițistului*: Ce doriți să aflați, domnule, poate vă lămuresc eu.

POLIȚISTUL: Îmi pare nespus de rău că v-am deranjat.

MADELEINE: Nu ne deranjați deloc.

POLIȚISTUL: E vorba de-un lucru foarte simplu...

MADELEINE, *către Choubert*: Dar poftește-l înăuntru.

CHOUBERT, *Polițistului*: Vă rog să intrați, domnule.

POLIȚISTUL: O, domnule, eu n-aș... zău, n-aș vrea să...

CHOUBERT: Soția mea vă roagă să intrați, domnule.

MADELEINE, *Polițistului*: Vă rugăm amândoi să intrați, stimate domn.

POLIȚISTUL, *uitându-se la ceas*: Știți, eu nu prea am timp, sunt deja în întârziere.

MADELEINE, *aparte*: Are ceas de aur!

CHOUBERT, *aparte*: A și observat că are ceas de aur!

POLIȚISTUL: ...Mă rog, intru pentru cinci minute, dacă insistați... dar n-am să pot... în fine, eu... intru cu condiția să mă lăsați să plec imediat...

MADELEINE: Stați liniștit, stimate domn, n-o să vă ținem cu forța... intrați totuși o clipă să vă trageți sufletul.

POLIȚISTUL: Mulțumesc. Vă rămân îndatorat. Sunteți foarte amabilă.

Polițistul mai face un pas în încăpere, se oprește, își descheie pardesiul.

MADELEINE, *către Choubert*: Ce costum maro superb!
Nou-nouț!

CHOUBERT, *către Madeleine*: Ce pantofi grozavi!

MADELEINE, *către Choubert*: Ce păr blond! (*Politiștul își trece mâna prin părul blond.*) Ce ochi frumoși, ce privire blândă! Nu ți se pare?

CHOUBERT, *către Madeleine*: E simpatic, inspiră încredere. Are față de copil.

MADELEINE: Dar nu stați în picioare, domnule. Luați loc, vă rog.

CHOUBERT: Așezați-vă pe scaun.

Politiștul mai face un pas. Nu se așază.

POLIȚISTUL: Sunteți soții Choubert, nu-i așa?

MADELEINE: Da, domnule.

POLIȚISTUL, *către Choubert*: Am impresia că dumneavoastră, domnule, vă place teatrul?

CHOUBERT: Ăă... ăă... da... mă interesează.

POLIȚISTUL: Aveți perfectă dreptate! Și mie îmi place, domnule. Din păcate, n-am timp să mă duc la spectacole.

CHOUBERT: Cu piesele care se joacă!...

POLIȚISTUL, *către Madeleine*: Am impresia că domnul Choubert e și un adept al politicii „sistemului detașării“.

MADELEINE, *ușor surprinsă*: Da, domnule, așa e.

POLIȚISTUL, *către Choubert*: Am onoarea să împărtășesc aceleași opinii cu dumneavoastră. (*Amânduroara:*) N-aș vrea să vă răpesc timpul. Voiam numai să știu dacă locatarii care au stat aici înaintea dumneavoastră se numeau Mallot, cu *t* la urmă, sau Mallod, cu *d* la urmă. Asta-i tot.

CHOUBERT, *fără ezitare*: Mallot, cu *t*.

POLIȚISTUL, *cu răceală*: Bănuiam eu. (*Fără o vorbă, Politiștul înaintează hotărât în încăpere, încadrat de*

Madeleine și de Choubert, la o jumătate de pas în urma lui. Polițistul se îndreaptă către masă, apucă unul din cele două scaune și se așază, în timp ce Madeleine și Choubert rămân în picioare lângă el. Polițistul își pune servieta pe masă, o deschide, scoate o tabacheră mare din buzunar și, fără să le ofere gazdelor, își aprinde tacticos o țigară, își pune picior peste picior, trage un fum, apoi:) Vasăzică, i-ați cunoscut pe Mallot ăștia?

A pronunțat fraza fixând-o cu privirea mai întâi pe Madeleine, apoi, pentru un timp ceva mai lung, pe Choubert.

CHOUBERT, *ușor intrigat*: Nu, nu i-am cunoscut.

POLIȚISTUL: Atunci de unde știți că numele lor se scrie cu t la urmă?

CHOUBERT, *foarte surprins*: Ah, da, adevărat... De unde știu? De unde știu?... De unde știu?... Nu știu de unde știu!

MADELEINE, *către Choubert*: Ești formidabil! Răspunde! Când nu suntem decât noi doi, nu-ți mai tace gura. Turui întruna, ai un limbaj violent, urlî. (*Polițistului:*) Nici nu vă închipuiți ce vorbăreț e în intimitate.

POLIȚISTUL: S-a notat.

MADELEINE, *Polițistului:* Și totuși țin la el. Doar e soțul meu, nu? (*Lui Choubert:*) Hai, spune, ce naiba, i-am cunoscut pe Mallot ăștia, sau nu? Vorbește! Fă un efort, adu-ți aminte...

CHOUBERT, *se străduiește câteva clipe în tăcere să-și amintească, enervând-o vizibil pe Madeleine, în vreme ce chipul Polițistului rămâne impasibil*: Nu-mi amintesc dacă i-am cunoscut sau nu!

CUPRINS

<i>Victimele datoriei</i>	5
<i>Amedeu sau Scapi de el cu greu</i>	67
<i>Tabloul</i>	175
Note	231
despre <i>Victimele datoriei</i>	233
despre <i>Amedeu</i>	237
despre <i>Tabloul</i>	242